

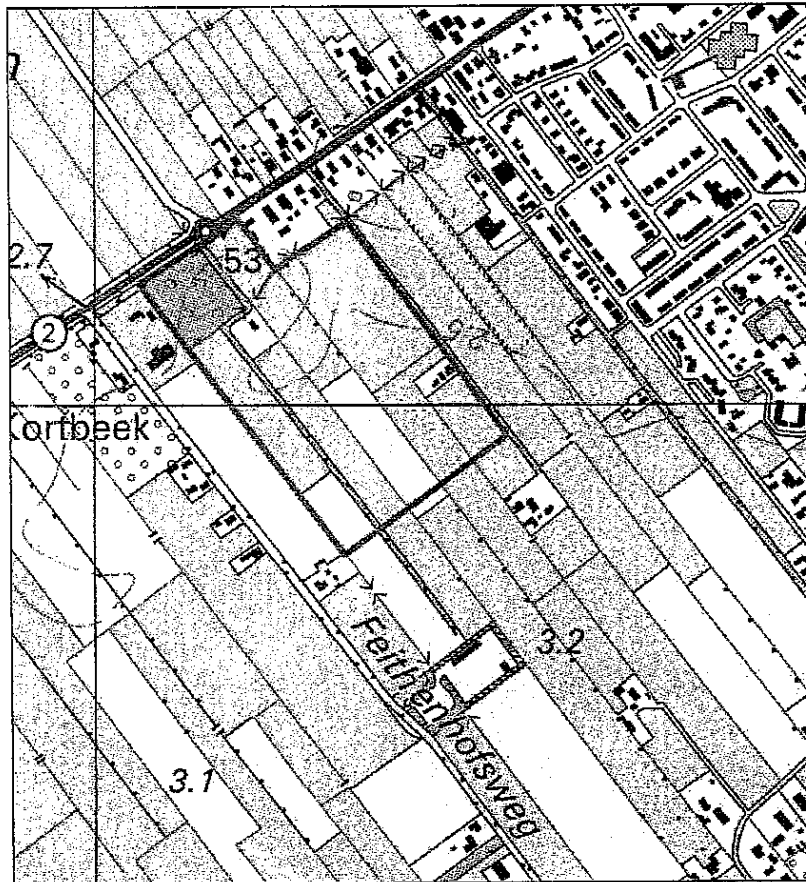
BIJLAGE

**De woningbouwlocatie Oldebroek-West
en de Flora- en faunawet**

De woningbouwlocatie Oldebroek-West en de Flora- en faunawet

Inleiding

De gemeente Oldebroek is van plan een gebied direct ten westen van de huidige nieuwbouw te ontwikkelen tot woonwijk. De betreffende percelen worden op dit moment landbouwkundig gebruikt. Op sommige plekken langs de perceelsranden en langs een landbouwontsluitingsweg staat beplanting.

figuur 1: Ligging plangebied (paars omkaderd)

De ontwikkeling noodzaakt een bestemmingsplanherziening, waarin de huidige bestemming "landbouwkundig" wordt omgezet in "woondoeleinden". De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 12,8 ha. In het nieuwe bestemmingsplan dient de functieverandering getoetst te worden aan de nieuwe natuurwetgeving.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre deze functieverandering in strijd is met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet (F&f-wet), en of er mogelijk een ontheffing (ex art. 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen aangevraagd moet worden en wat dat betekent voor het onderhavige bestemmingsplan.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd - beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Methode

Op 3 november 2004 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren die het plangebied en omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de omgeving.

Resultaat

Op de betreffende datum zijn in het plangebied en directe omgeving de volgende waarnemingen gedaan.

Flora

Het plangebied bestaat uit bos (1,2 ha), akker (2 ha), woonkavels (0,4 ha) en productiegrasland (9,2 ha). Verder komen er lijnvormige landschapselementen als (beplante) berm, (beplante) sloot en hoofdwatgang voor.

Hoofdwatgang aan de zuidwestzijde van het plangebied

Het plangebied ligt in een (gordel)dekzandvlakte met van zuid naar noord een bodemtypegradiënt van een (bruine) enkeerdgrond (gwt V) naar een (bruine) beekerdgrond (gwt III). De hoofdhoutsoort van het kerkhofbos is Beuk. De bomen staan in rijen en zijn ca. 60 jaar oud. Er is nauwelijks ondergroei ('Fagetum nudum'). Karakteristieke soorten zijn Klimop, Hulst, Wilde kamperfoelie, Brede en Smalle stekelvaren. Het vegetatietype is Bochtige smele-Beukenbos¹. Het bos is in anno 1843 aangelegd in het kader van de aanleg van het kerkhof ('Gemeente-erf').

De akkers worden intensief benut t.b.v. de snijmaïsteelt. Deze zijn recent ingezaaid met wintergraan (groenbemester). Wilde planten alhier zijn algemene onkruidsoorten als Paarse dovenetel, Vogelmuur, Fioringras. Het productiegrasland is bijzonder soortenarm. Deze wordt intensief gebruikt t.b.v. de melkveehouderij. De grasmat wordt gedomineerd door Engels raaigras.

De hoofdwatgang (A-watgang) ligt aan de westzijde van het plangebied, loopt om het kerkhofbos heen, heeft een zijtak achter de oude bebouwing langs de Zuiderzeestraatweg, passeert via een duiker de straatweg, loopt door langs de Westerweg en mondt na ca. 1 km uit in de Eeksterbeek. In en aan de hoofdwatgang groeien plantensoorten, die enigszins vermist water indiceren zoals Pitrus, Grote egelskop, Grote waterweegbree, slanke waterkers, Oeverzegge, Smalle waterpest, Moerasrolkaver, Moeras-vergeetmij-nietje. De watgang wordt gevoed door kwel (bacteriefilm, roestkleur). Het streefpeil van de watgangen in het plangebied bedraagt 1,55 m +NAP.

¹ Stortelder, A e a , 1999: De vegetatie van Nederland, deel 5; Opulus Press Leiden

De beplante bermen van de landbouwontsluitingsweg zijn eveneens (verzuurd en) vermist. De hoofdhoutsoorten zijn Zomereik en Ruwe berk. Andere houtsoorten zijn Zwarte els, Ratelpopulier en Amerikaanse vogelkers. In de kruidlaag groeien o.a. Zachte witbol en Rankende helmbloem. De beplanting langs de kavelsloten is nog maar zeer spaarzaam aanwezig. Ze bestaat uit enkele oude eiken en restjes elzenhaag. In en aan de sloten komen enkele minder algemene kwelsoorten voor als Moerasspirea, Holpijp, IJle zegge, Biezenknoppen en Kleine watereppe (zie figuur 2). Beschermde plantensoorten of soorten van de rode lijst ontbreken.

Bepante bermen landbouwweg

Vogels

D.d. 3 november 2004 werden in het plangebied de volgende beschermde vogelsoorten waargenomen: Wilde eend, Kapmeeuw, Havik, Fazant, Merel, Winterkoning, Koolmees, Vink, Ekster, Houtduif, Turkse tortel, Zwarte kraai, Vlaamse gaai, Kauw.

Er zijn nauwelijks broedvogelgegevens van het plangebied². Van kilometerhok 189-495 is 1 rode-lijstsoort bekend. Waarschijnlijk is dit Grutto of Tureluur, die in het recente verleden in de polder ten noorden van de straatweg broedden³. Vogels die waarschijnlijk wel in het plangebied broeden zijn algemene weidevogels als Kievit, Scholekster, Graspieper, struweelvogels als Winterkoning, Merel, Roodborst, Zwartkop, Grasmus en moerasvogels als Wilde eend en Meerkoet.

Het plangebied is met zekerheid geen onderdeel van het territorium van streng beschermde vogelsoorten, waarvoor de Veluwe in het kader van de EU-Vogelrichtlijn als speciale beschermingszone (SBZ) is aangewezen zoals Boomleeuwerik, Zwarte specht of Wespendif.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied alleen sporen van algemene beschermde zoogdieren waargenomen, t.w. Woelrat, Veldmuis, Mol, Konijn, Haas.

Van de vleermuizen zijn in het verleden (1986-1997) Baardvleermuis, Watervleermuis, Ruige en Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger en Watervleermuis in de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 2 km) waargenomen⁴. Deze waarnemingen betreffen niet alleen foeragerende en overvliegende exemplaren, maar ook zomerverblijfplaatsen in holle bomen en huizen. Deze waarnemingen zijn gedaan op het landgoed Zwaluwenburg. De bomen van het plangebied lijken ongeschikt als verblijfplaats (geen waarneembare holtes). Het plangebied is geen dassenleefgebied⁵.

² <http://www.natuurloket.nl/index.asp>

³ Diermen, J. van e.a. 1992: Broedvogelinventarisatie Rivierenland, IJssel-Noord en Oldenbroek; provincie Gelderland Arnhem.

⁴ Dijkstra, v., 1999: Vleermuizen van Gelderland; provincie Gelderland, Arnhem

⁵ <http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/groengelderland/>

Amfibieën en reptielen

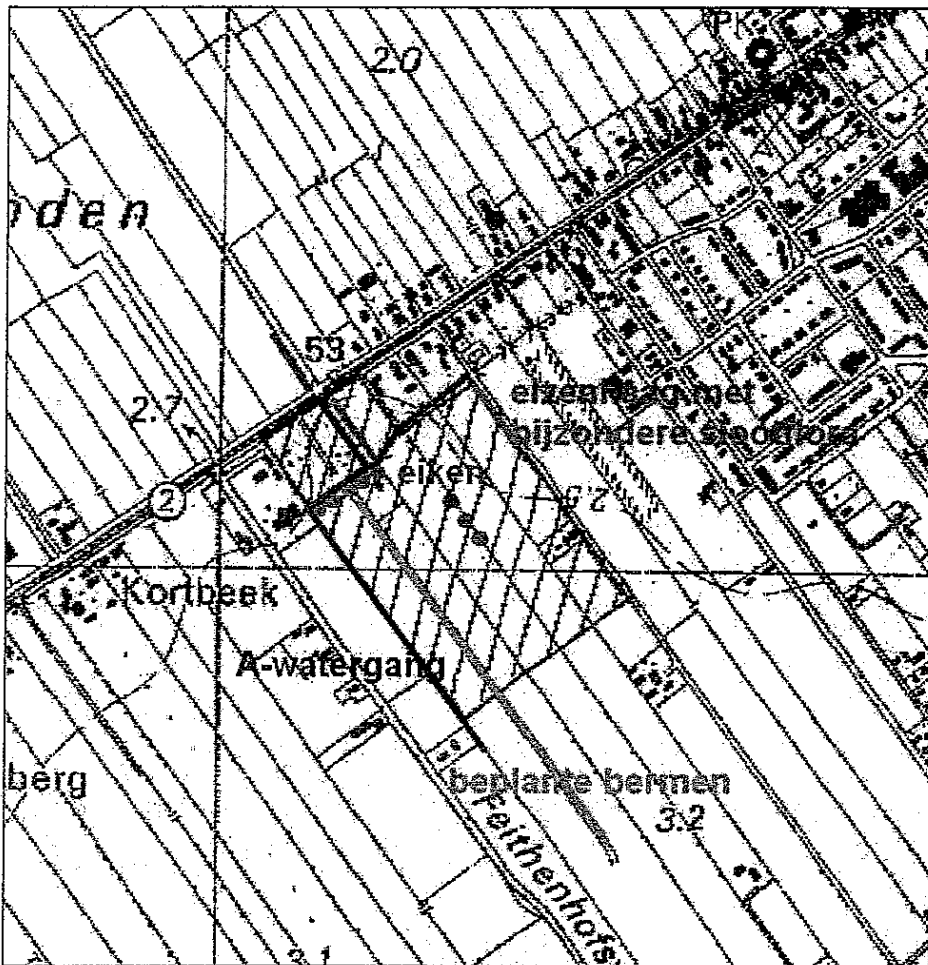
De sloten zijn geschikt als voortplantingswater voor algemene soorten als Gewone pad en Bruine kikker. De hoofdwaterring is geschikt als leefgebied van Middelste groene kikker. In de omgeving zijn geen waarnemingen van bijzondere soorten bekend⁶.

Vissen

Er is enig permanent water in het plangebied. Beschermde vissoorten, die potentieel aanwezig zijn, zijn BERPJE, Bittervoorn, Kleine modderkruiper⁷. Er zijn geen recente verspreidingsgegevens van deze soorten van het plangebied en (directe) omgeving bekend.

Ongewervelde dieren

Er komen geen beschermde of anderszins bijzondere insectensoorten in het plangebied en omgeving voor⁸.

figuur 2: Ligging van landschapselementen met enige natuurwaarde

Discussie

Er komen in het plangebied verschillende beschermde diersoorten voor. Beschermde plantensoorten lijken te ontbreken. De beschermde diersoorten betreffen voor zo ver tot nu toe waargenomen algemene zoogdier-, en vogelsoorten. Het is niet uit te sluiten dat er ook streng beschermde soorten voorkomen. Het betreft dan vleermuizen, die de oude eikenbomen als verblijfplaats gebruiken, en vissen, die de waterring als habitat hebben.

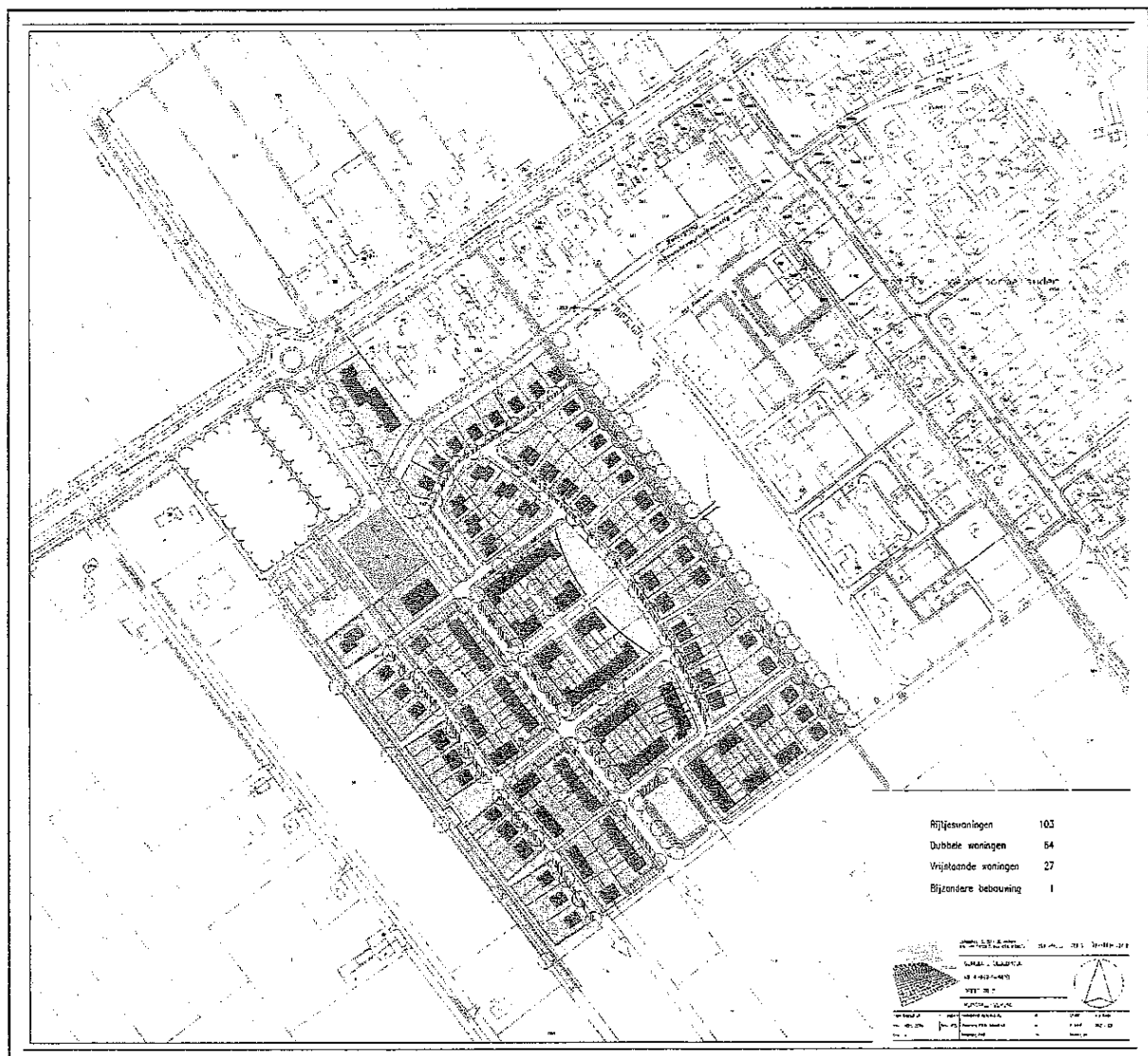
⁶ Creemers, R., 1998: Prioritaire reptielen en amfibieën in Gelderland; RAVON, Nijmegen.

⁷ Nie, H.W., 1997: Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen; Media Publishing, Doetinchem.

⁸ Swaay, C. v., 1998: vlinder van de Rode lijst in Gelderland; de Vlinderstichting, Wageningen.

Reemer, M. en V.J. Kalkman, 1998: Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.
Kalkman, V.J., R. Ketelaar en M. Reemer, 1998: Libellen van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

De ruimtelijke ingreep betreft de uitbreiding van een woonwijk aan de westkant van Oldebroek. Het gaat om ca. 220 woningen. De onderstaande figuur toont het stedenbouwkundige ontwerp.

figuur 3: Stedenbouwkundig ontwerp Oldebroek-West (Fase II)⁹

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de kap van de bomen en het opruimen van de struiken (1), het grondverzet (2), de woningbouw (3), de inrichting van de buitenruimte met groen, water en verharding (4) en de nieuwe functie (wonen i.p.v. landbouw) (5).

Ad 1) In de bomen en struiken nestelen vogels. De bomen kunnen daarom alleen buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) worden gekapt. Eventueel kan er ontheffing van artikel 12 van de F&f-wet worden aangevraagd. De behandeltermijn is overigens langer dan de duur van het broedseizoen.

Het is onwaarschijnlijk dat een van de bomen door vleermuizen als zomerverblijfplaats wordt gebruikt. Het is echter niet helemaal uit te sluiten. De bomen die daarvoor in aanmerking komen zijn de zware eiken aan de watergang achter het kerkhofbos en de drie eiken in het midden van het plangebied. Omdat vleermuizen streng beschermd zijn, belemmert hun eventuele aanwezigheid de kap van de betreffende bomen. Hiervoor wordt in dit geval (ontwikkeling woningbouwlocatie) geen ontheffing verleend.

⁹ Bureau van Droffelaar - Arnhem, 2004.

De verloren bomen worden in dit plan gecompenseerd (herplantplicht in APV). Dat gebeurt tenminste 1 op 1. Bij voorkeur wordt een inheemse soort van de betreffende standplaats (vochtig, relatief voedselarm) gebruikt. Voorbeelden hiervan zijn Zomereik, Zwarte els, Ruwe en Zachte berk, Gewone es.

- Ad 2) Bij het op de schop nemen van het plangebied sneuvelen de verblijfplaatsen van tenminste drie beschermde soorten, t.w. Veldmuis, Konijn en Mol. Verder wordt het leefgebied van de Haas verstoord. Hiervoor zal ontheffing van de verbodsbepalingen ex Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd. Ook de dieren zelf zullen tijdens de werkzaamheden waarschijnlijk gedood worden.
Het bouwrijp maken van het terrein heeft op 1 plek vernietiging van de bijzondere slootflora (met Holpijp en Biezenknoppen) tot gevolg. Hiervoor hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De bijzondere slootflora langs het pad aan de oostzijde van het kerkhofbos blijft gespaard.
- Ad 3) De oprichting van de woningen heeft gevolgen voor de infiltratie van regenwater. Het dakwater wordt opgevangen en weggeleid naar een infiltratiedrain. Deze loopt over in een bergingsvijver in de noordwestelijke punt van het plangebied.
- Ad 4) Ook de bestrating belemmert directe wegzijging. Het ligt in de bedoeling ook dit water te infiltreren. Het straatwater stroomt via een bezinkput voor de opvang van de verontreinigde deeltjes naar genoemde laagte.
De groenaanleg is positief voor de natuurwaarde van het gebied. Met name ter plekke van de bergingsvijver liggen vestigingsmogelijkheden voor moeras- en waterplanten, amfibieën en libellen.
- Ad 5) Het gebruik als woonwijk laat weinig ruimte voor natuur. De (auto)bewegingen, het licht, het geluid en het intensieve groenbeheer houden de meeste wilde planten en dieren weg. Maar ook bij het huidige intensieve agrarische gebruik is natuur ondergeschikt. Door het project zullen weidevogels en Haas verdwijnen, stadsvogels en Egel verschijnen. Het verlies wordt verder gecompenseerd in het natte groen aan de noordwestelijke kant van het plangebied (zie verder hieronder).

Conclusie

De natuurwetgeving vormt geen grote belemmering voor de herinrichting van het gebied. De uitbreiding van Oldebroek heeft geen ingrijpende ecologische gevolgen. Alle aangetroffen planten-, diersoorten en habitattypen hebben een (zeer) algemeen voorkomen.
Wel zullen bij de werkzaamheden de algemene verbodsbepalingen (artikel 9 t.m.12) van de Flora- en faunawet worden overtreden en wel voor de soorten Veldmuis, Konijn, Haas, Mol. Hiervoor zal een ontheffing (ex artikel 75) moeten worden aangevraagd.

Verder is het niet uit te sluiten dat de te kappen zware eikenbomen gebruikt worden als verblijfplaats door vleermuizen. Deze kleine kans ($P < 0,05$) moet komende zomer door een gericht vleermuis-onderzoek geverifieerd worden. Het meest waarschijnlijke gebruik van deze bomen is die van paarplaats. Dit kan pas in de nazomer worden vastgesteld. Ten behoeve van de voortgang van de planologische procedure dienen de eikenbomen daarom (voorlopig) in het ontwerp te worden opgenomen.

Andere dwingende randvoorwaarde voor de verdere planuitwerking en uitvoering is de realisatie van de waterbergingsruimte. Deze moet ontkoppeld worden van de hoofdwatgang. Ook om die reden is het aan te bevelen de eiken achter het kerkhofbos te sparen. Deze komen dan op het dijkje tussen de watgang en de bergingsruimte te staan. Verder wordt aanbevolen om in het groen inheemse boom- en struiksoorten van lokale herkomst toe te passen.

Hoe verder

De ontheffing moet worden aangevraagd bij Laser, Dordrecht. De behandelingstermijn is 8 weken. Er is het afgelopen jaar wel aanzienlijke achterstand (tot 5 maanden) in de behandeling opgelopen. De aanvraag moet vergezeld worden van deze notitie (het zogenaamde projectplan). Een en ander betekent dat de werkzaamheden op zijn vroegst pas vanaf september (einde broedseizoen en paartijd vleermuizen) kunnen beginnen. Voorgesteld wordt de aanvraag wel alvast in te dienen en de resultaten van het vleermuisonderzoek later in te voegen.

Culemborg, 9 december 2004

Dr. A.J.M. Schenkeveld
Vistraat 1
4101 AC Culemborg

Telefoon: 0345- 534245
Fax: 0345-534028
Email: schenkeveldbureau@planet.nl

